

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิด ผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 11)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับ กิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการ ทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการ อย่างเหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมนักเรียนยังแบ่งออกเป็นอีก 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจตามความต้องการของผู้เรียนและกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และรักษาดินแดน (กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 1)

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และรักษาดินแดน เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมการรักษาดินแดน ในส่วนกิจกรรมลูกเสือ เป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่ง ในการปลูกฝังเยาวชนให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ฝึกความมีระเบียบวินัย มีความอดทน สามัคคี มีความตั้งมั่นที่จะประพฤติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ตลอดจนให้โอกาสเยาวชนได้ศึกษาวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิต เป็นการเตรียมเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศต่อไปในอนาคต

กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมลูกเสื่อดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบาย เเร่งรัดการฝึกอบรมเยาวชนในวัยเรียนของสถานศึกษาในสังกัด ได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาลูกเสือขึ้นในโรงเรียน และหลักสูตรกำหนดให้กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมบังคับในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จเพียงไร ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารเป็นสำคัญ

ผู้ศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบงานลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน ของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 2 ได้ทำการศึกษาเอกสาร รายงาน สังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ยังไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้ เนื่องจากมีปัญหาคุณภาพด้านการบริหาร ด้านการวางแผน ขาดการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เป้าหมายไม่ชัดเจน ขาดงบประมาณสนับสนุนและการกำหนดแนวทางดำเนินงาน ระยะเวลาไว้ไม่แน่นอน ด้านการปฏิบัติแผน ขาดการส่งเสริมสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวก การกำกับ ติดตามและการนิเทศ ด้านการตรวจสอบประเมินผล ไม่มีการจัดทำเครื่องมือการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย การตรวจสอบ และการปรับปรุงคุณภาพ การประเมินด้านการปรับปรุงงาน ไม่มีการนำผลจากการตรวจสอบประเมินผลไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรและการวางแผนต่อไป (กลุ่มเครือข่ายปฏิบัติการทางการศึกษา, 2551, หน้าบทสรุปผู้บริหาร)

ดังนั้น เพื่อศึกษาปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบ จึงดำเนินการศึกษาค้นคว้าการนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยการศึกษาสภาพการดำเนินงานโดยนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ของ เดอริง ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงงาน (Action) ไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้ มีเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน และผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ที่มีกระบวนการนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และรายงานผลการศึกษาต่อมหาวิทยาลัยนเรศวร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนและผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ที่มีต่อการนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

ความสำคัญของการศึกษา

1. ทราบสภาพการนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check) และด้านการปรับปรุงงาน (Action) เพื่อนำผลไปพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และดำเนินการศึกษาลูกเสือประเภทอื่น ๆ รวมทั้งการนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปปรับใช้ในการบริหารกิจกรรมลูกเสือ หรือการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการนำวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมสามัญศึกษาเดิม) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกได้ดังนี้

1.1 การวางแผน (Plan) ได้แก่ การวางแผนจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร การกำหนดเป้าหมาย งบประมาณและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

1.2 การปฏิบัติตามแผน (Do) ได้แก่ การปฏิบัติตามแผนจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่กำหนดไว้ โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุน อำนวยความสะดวก กำกับ ติดตามและการนิเทศระหว่างดำเนินการ

1.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check) ได้แก่ การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ

1.4 การปรับปรุงงาน (Action) หมายถึง การปรับปรุงงานกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยนำผลจากการตรวจสอบประเมินผล ไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรและการวางแผนในระยะต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

2.1 ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้จากบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา และมีของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ที่จดทะเบียนลูกเสือแล้ว จำนวน 39 แห่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน จำนวน 39 คน และผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จำนวน 650 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา มีดังนี้

2.2.1 ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้อำนวยการโรงเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่เคยสังกัดกรมสามัญศึกษา และมีของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ที่จดทะเบียนลูกเสือแล้ว ได้จำนวน 39 คน ทั้งหมด

2.2.2 ผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie และ D.W.Morgan) จากบุคลากรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้จำนวน 242 คน แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ให้ได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

3. ตัวแปร ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่งทางลูกเสือ จำแนกได้ดังนี้

3.1.1 ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.2 ผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนและผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ที่มีต่อการศึกษากำหนดวงจรกิจกรรมบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารคุณภาพ (PDCA) หมายถึง การนำกระบวนการบริหารคุณภาพ (PDCA) ไปใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การวางแผนปฏิบัติงาน (Plan) การดำเนินการตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงงาน (Action)

การวางแผน (Plan) หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร การกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

การปฏิบัติตามแผน (Do) หมายถึง การปฏิบัติตามแผนจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดไว้ โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุน อำนวยความสะดวก การกำกับติดตามและการนิเทศ ระหว่างดำเนินการ

การตรวจสอบประเมินผล (Check) หมายถึง การตรวจสอบประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ

การปรับปรุงงาน (Action) หมายถึง การปรับปรุงงานกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำผลจากการตรวจสอบประเมินผล ไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร และการวางแผนในระยะต่อไป

กระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่สังกัดกรมสามัญศึกษาและมีกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ที่จดทะเบียนลูกเสือแล้ว จำนวน 39 แห่ง

ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และมีกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

ผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ หมายถึง ผู้กำกับกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และมีกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่